

مدرسه محله، راهکاری برای ارتقای کیفیت زندگی در محلات هدف برنامه بازآفرینی شهری (نمونه موردی: منطقه همت آباد مشهد)^۱

ساناز پیلهوران^۲، علی افشار^۳، آزاده آقالطیفی^۴

چکیده

با وجود آنکه شناسایی محلات هدف برنامه‌ی بازآفرینی شهری با شاخص‌های کالبدی انجام می‌شود، افت کیفیت زندگی یکی از ویژگی‌هایی است که از سوی تمامی متخصصان برای این محلات ذکر می‌شود. از سوی دیگر در چشم‌انداز جهانی، کارکرد اصلی مدارس افزون بر آموزش و ارتقای آگاهی شهروندان، تربیت افراد آموزش‌دیده‌ای است که خلاق، سودمند جامعه و آماده برای یک زندگی سالم هستند. از آنجا که مدارس جایگاه و ارزش قابل توجهی در محلات هدف برنامه بازآفرینی شهری به ویژه در حاشیه شهرها دارند، می‌توان از آن‌ها برای ارتقای کیفیت زندگی در این محلات استفاده نمود. مدرسه محله ایده‌ای است که می‌تواند پیوندی نزدیک با محله ایجاد کند. در این خصوص سودمندی یا کارآمدی طراحی مدرسه محله‌ها، از نظر آموزشی، پرورشی، فراغتی، می‌تواند از دیدگاه‌های مختلفی مورد بررسی قرار گرفته و در عین توجه به نیازهای ساکنان، در جهت بهبود شرایط زیست در محله مورد استفاده قرار گیرد. در این مقاله تلاش شده است تا عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی که در طراحی اولیه مدرسه محله‌های واقع در حاشیه شهرها، قابل احصاست، از منظر انسان و محیط شناسایی و ارائه گردد تا با توجه به این عوامل، در جهت ارتقاء کیفیت زندگی در این محلات گام‌هایی برداشته شود. این مقاله مبتنی بر یک پژوهش کیفی است. روش تحقیق در این مقاله تفسیری-تاریخی است که با انجام مطالعات کتابخانه‌ای، عوامل اصلی گردآوری شده و پس از انجام مصاحبه‌ها و مشاهدات محیطی، تحلیل گردیده است. نتایج نشان می‌دهد که اصلی‌ترین عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی که از طریق مدرسه محله قابل ارتقاء است عبارتند از حس امنیت، تعاملات اجتماعی، ارتباط با دوستان و خانواده، آموزش و دسترسی به امکانات محلی. همچنین می‌توان ساختاری از عوامل در قالب دو حوزه انسان (در حیطه زندگی فردی و اجتماعی) و محیط (محیط انسان‌ساخت و طبیعی) ارائه نمود که راهکارهای معمارانه در قالب آن دسته بندی گردد.

واژگان کلیدی

کیفیت زندگی، مناطق فرسوده حاشیه شهر، مدرسه محله، مشهد، محله همت آباد.

۱- برگرفته از پایان نامه‌ی کارشناسی‌ارشد ساناز پیلهوران با عنوان طراحی مدرسه محله با هدف بهبود کیفیت زندگی در مناطق کم درآمد (نمونه موردی همت آباد مشهد) با راهنمایی آقای دکتر علی افشار و خانم دکتر آزاده آقالطیفی

۲- کارشناس ارشد معماری، موسسه آموزش عالی اقبال لاهوری مشهد

۳- استادیار، موسسه آموزش عالی اقبال لاهوری مشهد

۴- استادیار، دانشگاه شهید بهشتی تهران